

Alexandra Berková
TEMNA LJUBEZEN

Naslov izvirnika:

Temná láska

Copyright © Alexandra Berková, heirs, 2000

Copyright © for Slovenian edition Kulturno-umetniško
društvo Police Dubove, 2012

Prevod knjige je finančno podprlo Ministrstvo za kulturo Češke
republike.

MINISTRY OF CULTURE
CZECH REPUBLIC

Prevajalka se za pomoč pri stilizaciji celjskega in mariborskega
govora zahvaljuje Mateju Krajncu in Jani Unuk.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.162.3-31

BERKOVÁ, Alexandra, 1949-2008

Temna ljubezen / Alexandra Berková ; prevedla [in spremno
besedo napisala] Tatjana Jamnik. - 1. izd. - Vnanje Gorice :
Kulturno-umetniško društvo Police Dubove, 2012. - (Zbirka Eho
; 1)

Prevod dela: Temná láska

ISBN 978-961-93382-1-6

263789568

www.policadubova.org

Alexandra Berková
TEMNA LJUBEZEN

Prevedla TATJANA JAMNIK

EHO

V UTI

Kaj vse so ljudje sposobni prenašati, ohromljeni od strahu pred osamljenostjo ...

Torej, kako sva se spoznala: ja. – šla sem, namreč, rekli so mi – ne: mislila sem – skratka, nekje je pisalo – ne vem – saj ni važno – da v to smer, češ, to je moja pot – da tod in potlej naprej, češ, to je ta smer – da v to smer in potlej naprej, potem, ne zdaj: to zdaj še ni tapravo, nič resnega, samo priprava, delat na sebi pa to – sreča je pa tisto, kar šele pride, ko si bom to zaslužila in če se bom potrudila, šele tisto, kar pride potem, češ, to je tisto življenje, tista sreča, kakršno poznamo in kakršno hočemo –

bela hiša z velikimi okni, terasa, pred njo živo zelen travnik, na njem beli stoli in miza, za njo sedi on, stasit in močan, širokih ramen, z velikimi belimi zobmi – s smejalnimi gubicami, saj poznate, v mehkem pletenem puloverju, ki se ga je tako fino objema – in rahlo osivelih sencà –

ker sva že dolgo skupaj in najina sreča traja in traja –
in jaz, ki si upam pokazati celemu svetu, da je moje perilo bleščeče belo, jaz prihajam z desne in mu z nasmehom postrežem dišečo kavo – dišeč kolač – dišeč deodorant –

in on me objame in se mi smehlja – in jaz se smehljam njemu, po zeleni trati tečeta k nama dva brezhibno čista, nasmejana otroka, da bi naju objela in z velikim tekom planila na kavo – kolač – deodorant – ob strani v ozadju stoji nov avto – prav tako na obroke –

Skratka, mir, ljubezen in toplina – češ, vse to bo, ampak šele potem. Zdaj naj se brigam zase in se po faci mažem s tole kremo, vse drugo bo že samo od sebe prišlo –

No, pa sem šla –

in tam je bila ena taka uta in notri mreža in v njej je bil on, umazan in prepoten, premetaval se je v mreži in v verigah, iztegoval roke proti meni in ječal in prosil in me klical po imenu in bil je tako zapuščen in sam –

in moj čudni jaz je rekel, ga vidiš? kako je nesrečen? ga boš kar pustila v tem? če te pa tako prosi? njegovo življenje je zdaj v tvojih rokah! kaj misliš naredit? no ...?

In tako sem ga začela izmotavati iz te mreže, ker je tako treba, ne mislit nase in pomagat bližnjim pa to, da bi bili koristni, da bi nas imel kdo rad, da bi nam Bog dal petico –

razvezovala sem vozle in rahljala verige, trudila sem se ga rešiti iz te mreže, dokler nazadnje ni bil zunaj –

jaz pa sem bila notri –

zvezana –

in on je vstal in vrgel name deko.

Kričala sem, ja kaj se pa greš, kreten? Pa sej sem ti pomagala, spust me ven!

No, v redu: kaj bi rad? A bi me rad posilu? Okradu? Pol me pa dej, kaj še čakaš?

Ej, kaj te matra? A bi se rad pogovoru? Tud prov, sprav z mene ta železje, pol bova pa kakšno rekla: a si mogoče osamljen? Nč čudnga v te luknji – a je to vse tvoje? ta uta? a si jo sam postavu? in tuki žviš? samo ti? a maš kje družino? a sploh maš kakšno? a ti ne znaš govort? pol pa

vsaj pokimi, jebenti, pa pokaž, če me slišš! – ej, če si slučajno nem, če maš kšn problem, se lahko pomenva ...

O bog, kašen vosu si ti –

Dobr, tle me maš – in kaj ti bo to?

Pol me pa vsaj pretep al pa posil, zavpij! Dej zin že kej pa nehi sam bult!

A veš, kaj si ti? ti bom povedala, kaj si, ti si en navaden gnoj, a slišš?! Smrdljivc pa gnoj!

A boš kej zinu, jebenti!!

Pa odvež me. To boli! A slišš, to boli! Odvež me, če ne – no, v redu: prosm! Jest te torej prosm, če bi bil lahko tko prjazen pa me odvezu? Prosm!

Okej, tud prov – tle na tleh me maš, zvezano, na teh svinjskih tleh, in jokam ... a si zdej zadovoljen? a si to hotu?

Ogovarjala sem ga, prosila, jokala, obupano, priliznjeno, jezno – on pa je molčal, negibno molčal – brez izraza, nepremično, molče je molčal – kakšna pošastna moč je to, gospa doktor, če se kdo ne odzove. Če nič ne naredi. Kakšna srhljiva moč ...

Ko pa sem utihnila, je odšel v temo nekam tja zadaj, ukvarjat se s svojimi igračkami. In jaz sem tam ležala, zvezana pod deko – ne da bi pisnila, ne da bi se ganila.

Njegove igračke:

Barvice, vodenke, punčke, pajacki, cunjice, britvičke, skalpelčki, nožički, električni stolčki, vojački, tankci, aviončki, granatice, raketice, izstrelitvene rampice, kemično orožje, atomske bombice, motorizirana pehotica,

inženirska enotica, generalni štabek ... vse skrbno razvrščeno in pokrito s cunjjo ...

Nekaj kraca po papirju, ne da bi me pogledal. Kraca trmasto, kraca in kraca in zraven besno sopiha, čedalje hitreje diha, ko pritiska z barvicami, s temi svojimi neumnimi barvicami, drobi njihove skrbno ošiljene konice, lej ga fanta, kako je močan, s preostalimi trskami rije v papir zareze, trmasto in togotno lomi te svoje bedaste barvice, potem jih zavrže in vzame nove, cvili, se slini, škripa z zobmi in sopiha, mrcvari, uničuje ta papir, tega sovražnika, ki ga premaguje, da so od njega ostali samo še koščki, ki jih potem cefra in tolče s pestmi in meče na tla. Prepoten jih potem izčrpano odpihne stran. Potem vstane in me gre z vso silo brcnit.

Ležim tam, zvezana pod deko, z bolečino od brce, in lovim sapo in moj čudni jaz mi reče: a vidiš, zdaj je zadovoljen; tako je prav, zaradi tebe mu je odleglo, ti si mu pomagala, in zato te bo on zdaj osrečil, kot je to v pravljicah ...

Od nekod je nekaj prinesel na krožniku in me začel pitati. Z vso zbranostjo mi z aluminijasto žlico baše rumenozeleno žolco globoko v grlo. Začela sem se dušiti. Jezik mi je zdrknil v žrelo, zamašilo mi je tudi nos, začela sem kašljati. Nezadovoljno je odkimal in mi s kazalcem poskusil to brozgo spet izbežati ven. Pri tem me je z nepostrizhenim nohtom popraskal po nebu. Nato mi je poskušal to maso stlačiti v glavo skozi ušesa. Izmikala sem se in oddajala

grgrajoče glasove – nejevoljno mi je zabrisal žlico te mase v obraz in odšel v kot, ukvarjat se s svojimi igračkami.

Kadar se ne ukvarja s svojimi igračkami, hodi okrog mene v velikih krogih. Dovolj daleč, da se ga ne bi mogla dotakniti; pozorno si me ogleduje. Moja umazanija ga ne moti. Umazanijo ima rad. Tudi on je umazan in smrdi.

Ne ogovarja me. Ne pogovarja se z mano. Niti v trenutkih spokoja, kadar po meni zbrano kraca s svojimi barvicami – kadar po meni vozi s svojimi tankci in se gre svoje bitkice – niti kadar me ovohava – niti takrat ne odgovarja na moja vprašanja: molči. Če spregovorim, otrpne, kot bi okamnel, z odvrnjenim pogledom čaka, da utihnem, potem pa na risbo pljune in mi jo s komolcem srdito drgne s kože. Potem enostavno nadaljuje, kar je začel prej.

Prebudilo me je otipavanje pod deko: pokleknil je k meni in me poskuša oploditi. Sopihač se trudi stlačiti vame svoj onemogli oplojevalni organ, stoka, cvili in se jezi – potem je vame brcnil in odšel.

Molči – molče molči – negibno, brez izraza. Včasih kaj brunda sam pri sebi, ampak do mene molči kot kamen. Ne, kamen je konkreten – daje vedeti, kaj lahko od njega pričakuješ: h kamnu se lahko priviješ, greje te ali hladi – kamen se ne odmakne, če se ga hočeš dotakniti, ne izmakne pogleda, ne brcne te na vsem lepem in se potem ne teče skrit nekam tja zadaj za umazano cunjo ...

Počutim se krivo za njegovo ubogost. Za njegov strah, za njegovo onemoglo, zaudarjajoče, blede telo. Za to, da ponoči joka in cvili tam nekje zadaj, za njegove mastne lase, polne prhljaja – o Bog – če bi me odvezal, bi ga umila ...

Nasmehnila sem se. On me je brcnil in se naglas zarežal. To sploh ni bila brca iz jeze. Bolje se počuti. Zadaj za preprogo so stopnice, ki vodijo dol. Tam je verjetno klet. Ali pa to ni klet: tam bodisi trdo dela bodisi se srečuje s svojimi bogovi. Vsekakor se od tam vrača zelo utrujen.

Obdobje njegovega prizadevanja, da bi se razmnožil, je bilo naporno. Poskušal je pogosto in zaman – in s tistimi okornimi poskusi je v meni absurdno predramil željo po tem, da bi se resnično združila – in na to se ne da navaditi. Z grozo sem se slišala, kako vzdihujem, kako mu grem naproti, kako mu poskušam pomagati, kako pravim, da če ne bi bila zvezana, če bi imela več prostora in proste roke, da bi mu mogoče – da bi mogoče skupaj –

Ne opazi me. Vedno je polno osredotočen samo na svoj brezuspešni trud – potem nejevoljno vstane, me brcne – in potem se sliši, kako tam zadaj besno buta z glavo ob zid.

Včasih okoli mene razpostavi svečke, jih prižge in potem s sklonjeno glavo negibno stoji malo stran in čaka, da ugašne zadnja sveča.

Tako stoji dolgo in molče. Vse dela molče.

Tudi ureznine v moje roke in noge dela stvarno, brez strasti, brez mržnje in brez besed. Vame zarezuje z nožem,

zbrano in počasi, ne globoko – samo toliko, da vidi kri – potem pa pozorno opazuje, kako ti rdeči curki vijugajo in mezijo po koži navzdol.

Najprej sem kričala, prosila, naj me pusti ali pa naj me raje ubije – molče je počakal, da bom umolknila – potem je znova rezal – in potihem, vprašujoče dvignil glavo, kot bi čakal, ali bom spet zakričala. Pogosto je tako delal zelo počasi – in zelo pogosto je potem opazoval curljajočo kri. Včasih jo je okušal s prstom. Potem mi je skrbno brisal rane, da bi se koža zacelila. Pomislila sem, da bom vsaj hitro umrla zaradi kakšne infekcije – ampak oskrbuje me zelo natančno. Za brisanje ran ima kovček z dezinfekcijo. To peče. Vsaj nekakšen stik.

Zdaj se več ukvarja s svojimi igračkami. Na papir kraca nekakšne črne kepe in vsake toliko pogleda proti meni, kot bi mu služila za model. S črno-črnimi žmuklji – črno-rdeče-črnimi besnimi žmuklji – črno-rdeče-rumeno-črnimi besnimi žmuklji, ki od groze nad samimi seboj bežijo z lista –

ki ga on besno mečka, besno trga, besno grize in besno jé.

Poskušam ga ogovoriti: kako ti je ime, ga vprašam, kolk si star, kje maš starše? Prov čeden bi bil, če bi se mal umil, sem mu nekoč rekla, pa je vrgel čezme deko. Začela sem kašljati in se dušiti. Vstal je, mi odgrnil deko z obraza in me nekaj časa opazoval. Potem se je name usedel, da bi vedela, da sem njegova. Da mu pripadam. Da bi vedela, da

me ima tukaj zvezano samo zato, ker mu veliko pomenim in hoče biti z mano. Ker me ima rad ...

Vsak dan je malo drugačen, gospa doktor. Glede na to, kako hladna, vlažna ali segreta so tla, precej točno uganem, kakšno vreme je zunaj. Ven se ne vidi. Tako da se – logično – ne vidi niti sem noter. Ne človek ne sonce ne vidita sem. Sicer pa, na začetku mi je bilo rečeno, da je tale pot moja – težko pričakuješ, da bi po njej šel kdo drug –

Navadila sem se. Pravim si, pa kaj, drugi so večji reveži, glavno, da nisem sama, glavno, da nekoga imam. Pa saj me ima na svoj način rad in me ima tukaj zaprto samo zato, ker hoče biti z mano. Zato da mu ne bi pobegnila: ni mu vseeno zame. Rad me ima. Sigurno me ima rad, pa saj vendar jé moje iztrebke ...

Lahko bi šli stran.

Kaj?

Pravim, da bi lahko mirno šli stran. Saj ste vedeli, da so te verige pravzaprav precej klavrne.

Ah, pa kaj še!

Lahko bi šli stran! Zbežali! Saj ste hoteli!

Nisem mogla! Pa tudi če bi – on me rabi, zakaj bi torej bežala? Kaj bi počel brez mene: hoče biti z mano, sam me je ujel. Ponoči se včasih pritihotapi, leže k meni in me greje v hrbet. Ta živi dotik mi je ljub – ampak moram se delati, da spim; brž ko ugotovi, da sem budna, izgine nekam v kot in s čim vpadljivo glasno ropota, preklinja

z barvico v roki ali pa si naglas požvižgava, da bi mi bilo jasno, da me ne rabi, da me ne opazi, da mu sploh ni do mene ... Dan za dnem mi to sistematično daje vedeti: dan za dnem. Sistematično. Od tega je odvisen. Komu bi sicer dokazoval, kako zelo mu je vseeno, če ne meni? Na kom bi se izživiljal s svojo prevlado, s svojo močjo, če ne na meni?

Rekli ste sanje, gospa doktor: enkrat se mi je sanjalo, da slišim nek hrup – in si rečem, v teh sanjah – kakšen hrup je pa zdaj to? pa so pokale planke – podrle so se – in iz tega mojega butlja, gospa doktor, iz tega nesrečnika zaplankanega se je kar naenkrat izlegel čudovit metulj, zakrožil je okoli mene, stare in trudne od neskončnega prizadevanja in čakanja in sekiranja – on, nenadoma mlad in močan in pripravljen začeti novo življenje – zakrožil je okoli, izžareval je srečo, lej, kako sem kar naenkrat lep, šele zdaj vidim, kako sem bil grd in neumen, ah, jaz sem tako srečen! In že ga ni bilo več ... zbudila sem se vsa potna – in hvaležna, da so bile to samo sanje ...

O moj bog, saj vem, da sem zvezana, ampak tiste nezvezane so tako strašansko negotove! Ves čas se ozirajo okoli sebe, zmedene, ali se jim mogoče ne pozna, da niso zvezane, da nimajo gospodarja! Pa kako agresivne so in nemirne – in tiste, ki so gospodarja imele, a jih je ta zapodil od sebe, kako se šele njim pozna, da niso privezane, pa čeprav imajo na obrazih čisto drugačno masko ...

Koliko zapuščencev se potika tod naokoli, obupanih, valjajo se po tleh in kričijo, vpadljivo glasni, vpadljivo

zadovoljni, vpadljivo svobodni – ponosni nase, da so nezvezani, brez jarma, nad vsem; razgrajajo, se derejo, pijančujejo, bruhaajo in jokajo, ponoči pa praskajo po vratih, glasno cvileč: domov! Spustite me domov! Tukaj je grozno mraz!

Ta mraz in lakota. Ta lakota. Po objemu in ljubezni, po človeški toplini, po zvutih vafjih iz Hořic ...

Kitajski pregovor pravi: kdor se od žalosti ni zredil, ne ve, kaj je žalost ...

Lesen vagon. Vroč zemlja, polna kolomaza in katrana. Iz nje tu in tam vdano poskuša prodreti majhen, trdoživ, umazan trpotec in tik nad zemljo obupano razširja liste. Besno brenčanje os okoli koša za smeti s papirnatimi krožnički od gorčice, nad katerim trepeta vroč zrak.

Lakirana lesena klop se mi lepi na stegna. Neverjetno umazan uslužbenec z neverjetno umazano rutico okoli vratu s kovinskim kladivom zadaja kovinskim kolesom kovinske udarce: bim! bim! bim! Ne nagibajte se skozi okno.

Lepo te prosm, ne tega lizat, jebenti, a ne vidš, kok je umazan? Pa normaln se used!

Hlad kovine na ustnicah.

Papa, deklíč, upam, da ti je blo pr nas všeč, pa lepo se mej, pa nej ti dobr gre v šoli, sej si pametna punčka, ane, no, zdey pa verjetn greste, papa! papa!

Žvižg lokomotive, vlak je cuknil in počasi speljal, teta na peronu se manjša in maha. Zadrngjeno grlo in skrčena

pljuča, sol v očeh in velika bolečina v tem žaklju za drobovje, ki se mu reče jaz. Zdaj so verjetno vsi pri jezui: igrali so odbojko in vroče jim je, zato so šli v vodo.

Mama se utrujeno naslanja na leseno naslonjalo – utrujeno je zavzdihnila in utrujeno je zaprla oči. In jaz vem, da je tudi ona nepreklicno sama in življenje je grozno.

Vagon je razgret od popoldanskega sonca in jaz, skoziin-skoz prežeta z bolečino, ki se ji reče ljubezen, tega ne vem, ker sem stara dvanajst let, in tako samo poskušam nekako zdržat in ne umret, kot kadar sedim pri zobarju z na stežaj odprtimi usti in zunaj za oknom iz mlečnega stekla ljudje hodijo, kot da ni nič, in s tem se ne da čisto nič narediti ...

Nekdo v meni ima bolečo potrebo ponoviti to izkušnjo, ki me presega –

umazana sestra umazanih bratov – bim-bim-bim –
zato najbrž moram včasih kričat, gospa doktor, da bi pregnala ta strah, da jo sekiram, njo, ki je tako nepreklicno sama, ki zastavlja ta čudna vprašanja, na katera ne znam odgovoriti: »Zakaj morš z vsem razbijat?« »Zakaj morš vse uničit?« »A se ne smem več niti mal spočit? A se ne smem več niti naspat?« Tega vsega jaz ne vem: zakaj moram vse uničit in zakaj se ona ne sme več niti naspat – zato si grizem spodnjo ustnico:

najbrž se ne bi smela roditi, najbrž bi bilo bolje, če me ne bi bilo ...

zato vsake toliko udarim s čim kovinskim po železni cevi –
umazana sestra umazanih bratov,
bim, bim, bim,

edino zato, da bi slišala ta zvok ...

... zato sem najbrž morala takrat kričat, gospa doktor, da bi vedeli zame, da sem tukaj in da se trudim, da delam, kar morem, da je ne bi sekirala, nje, ki je tako nepreklicno sama, da bi me malo ogreli in mi dali za jest ... in kaj za obleč, da me ne bi tako zeblo, predvsem da bi bilo tega dovolj, da ne bi umrla, a razumete? In kakšne ostanke, recimo, to je dovolj, pa bom dala mir – in naj mi tudi oni dajo mir ... jaz imam toliko dela, ampak nimam časa za nič, ker jem. In kadar jem, me ne sme nobeden motit. Nobeden me ne sme ogovorit, nobeden ne sme pokazat, da me vidi, kako jem, ker, kako naj to razložim – jaz pravzaprav ne jem, da bi se nahranila – jaz samo pospravljam, v glavo, kar je ostalo na mizi, kar je ostalo v loncih in kar je ostalo v hladilniku, ko se je to že začelo kvarit, ker je bilo preveč skuhanega, ker se, a razumete, ne sme metat stran, to bi bil greh –

zato spravljam vse te odrezke, odpadke in ostanke, gospa doktor, ker je to škoda metat stran. Bom jaz pojedla: vse ostanke bom snedla do konca in bom koristna in bom preprečila to razmetavanje – v tem sem dobra, to mi gre! Kolikokrat sem pokonci dolgo v noč, preden vse to razparam in prepletem in pojem, kolikokrat sem grozno utrujena in mi je slabo, pa si rečem, pa ja ne boš stokala – saj si velika punca, zmogla boš!

Kot takrat, ko je mamica rekla, da je treba pojest do konca, da se ne bi metalo stran, ker smo revni, ker očka malo zasluži in ga ni tukaj z nami in je ona za vse sama in jo samo sekiramo, zato naj to pojem do konca, da se ne bi

metalo stran, in tako sem ubogljivo hodila okoli mize in žvečila knedelj, ki mi je v ustih rasel, in morala sem ga pojest do konca, da se ne bi metal stran, da ne bi razmetavali, da bi pomagala mamici, zanjo je bilo tega preveč, in tako je mamica zmeraj kuhala v velikem loncu vse naenkrat, da z nami ne bi imela toliko dela, ko je očka stalno zdoma in ona sama skrbi za nas, hodila sem okrog mize in žvečila in se trudila ne bruhat, trudila sem se pogoltnit, da bi me lahko imela rada, nč hudga, mami, jest to z veseljem naredim za nas!

Spominjam se, kako je vstopila in obstala, ko me je videla prepoteno, vdano, z izbuljenimi očmi, z lici, nabasanimi z močnato maso – pokaži to, je zgnuseno rekla – čaki, mami, bom pojedla! Sem rekla, da bi videla, da bom to zbasala vase, da to zmorem, še tole gmoto pa tistole – zdaj bo pa spet v redu, vse bo v redu – zdaj se bomo spet lahko meli radi, ane, mamica?

Z odporom mi je vzela krožnik in tisti zadnji knedelj vrgla stran – pa smo bili revni – ker je očka malo zaslužil in je bil stalno zdoma in je bila ona sama za vse in smo morali pojesti do konca za kazen, ker ga ni bilo tam –

ker je bil drugje in je morala biti ona z nami, za kazen, to je za kazen!

Ne boste verjeli, kaj vse lahko človek požre pa ne umre –

Ampak jaz vse pojem, gospa doktor, to jaz znam, to mi gre! samo pravi odnos moraš imet do tega, saj se da tudi pokvarjeno pojest, če se malo pomujaš, plesniv jogurt

– gnilo jabolko – grozna škoda bi bila to stran metat –
a mate mogoče tukaj kaj takega? no, a vidte! dejte to sem,
to bi bla taka škoda –

jaz vse do konca pojem, gospa doktor, tudi ostanke za
drugimi rada pojem do konca, da se ne bi metalo stran,
suhe pa celo malo plesnive, vseeno, mirno mi dajte vse,

pa tudi kakšne cunje, ki jih je škoda stran metat, taka
cunja je lahko še uporabna, zato spravljam vse tiste stare
obleke in čevlje po tetah, saj razumete, jaz to vse porabim,
zašijem, prešijem in pojem –

tudi po tujih ljudeh, kar je kdo odložil –

porabim, zašijem, prešijem in pojem –

za nas za vse! Jaz bom preprečila to razmetavanje! Name
se lahko obrnete s popolnim zaupanjem, v tem sem dobra,
to mi gre!

Jaz bom izmila vse vaše grehe – in ne bo več razmetava-
nja in ne bo škode pred obličjem Najvišjega –

in ne bo obtožencev in ne bo sodnikov –

sem smetnjak sveta!

umazana sestra umazanih bratov – odpadke sèm! –

bim-bim-bim! ne boste verjeli, kaj vse lahko človek pož-
re pa ne umre ...

Dišeča vlažnost mehkih gozdnih tal. Hladen mah se
udira pod stopali. Mrak: levo od jase med drevesi slepeče
pobliskuje sonce. Segreta jasa žehti od goste, negibne po-
letne toplote. Doneče bučanje čmrljev, čričkov in gozdnih
čebel ...

Iz dvorane tradicij se moj mož vrača zbit in srečen. Potem me z užitkom brčne in reče: nisi tko velika, kaj? nisi tko pametna? Za vsak primer se uslužno smehljam in hvaležno opazujem njegove pošvedrane, nekoč kariraste copate, kako okrog moje glave tapljajo nekam zadaj za preprogo; spet zaprem oči, približam nosno odprtino k lesenemu podu, vdihnem – in skozi prah sledim vonju smole, ki me povrne med iglavce ...

Dvorana tradicij:

Tam so slike prednikov, ki so tako posrečene, da se obrnejo za tabo, kamor se premakneš. Tam je mati, pred katero se ne da pobegniti, in tam je stric, ki se ni nikoli oženil, ker mu tega niso pustile sestre, predvsem pa je tam mati, ja, mati ...

pa tudi brat, ki ti je pravil tepček, sposobni, razumni brat, zvest vsem vladam, in ker se jih je pri nas zvrstilo kar nekaj – spodoben človek.

In tam je oče, zgrbljen in omejen, ki je ponoči kavsal tvojo mater, ane, ljubček? Predvsem pa je tam mati, ja, mati, pred katero ni moč ubežati, ki budno nadzira vsak tvoj korak, nespremenljiva kot kamnit bruhalnik, z očita-jočimi očmi. Z obtožujočimi očmi. Z obsojajočimi, kaznujočimi, vsevidnimi očmi.

Visi tam na zidu tik poleg križa z do smrti izmučenim stricem, o katerem se ne sme govoriti, ker ga je izdal nekdo iz družine – ker ga je izdal tvoj brat –

ja, izdal sem ga, pa kva pol? Dejte mi s tem že enkrat mir, k da nimam svojih skrbi čist zadost! To je bla enostavn edina razumna rešitev. Konc koncev bi jo lohk vsi fasal.

A vi sploh veste, kaj sem mogu takrat prestat? Kolk strahu? Da bojo pršli pome? Da me bojo garbal pa mučil pa elektriko skozme spuščal? Dokler ne bom za smrt prosu? V redu – mrbit ne mučil, ampak recimo tepl. Če ne tepl, bi se pa sigurn drl name, jest pa ne prenesem, če se kdo dere name – al pa če me kej butastga sprašujejo – tega enostavn ne maram! Ne paše mi, jest tud tega nobenmu ne delam, dab kej butastga sprašval, kolk mi grejo na jetra tisti, k nonstop neki sprašujejo, kolk mi grejo na jetra tisti večni nezadovoljneži in mučeniki in junaki, zarad katerih pol težijo spodobnim ljudem, na jetra mi grejo homoseksualci, cigani in prseljenci, kva majo oni tle za težit, nej rajš lepo doma ostanejo, sej mi tud ne rinemo k njim! Dejte mi mir, gospa, dol mi visi, da vas je blagajničarka okradla, vrsto zadržujete, men se mudi!

V dvorani tradicij prebiva tudi vojak. Ponoči sestopi s slike, izstopi iz okvirja in pretepa mojega moža. Pretepa ga in nanj kriči. Urinira nanj. Pljuva nanj. Reži se mu in pravi, ti nis noben dec!

Po vsakem takšnem obredu se moj mož trese kot politucek in vojak še malo bolj zraste; krepí se in je vedno večji in večji. Meri že skoraj dva metra, kar za kositrnega vojačka nihče ne bi rekel ...

Rekli ste sanje, gospa doktor: najina uta ima v zadnjem traktu še nekaj manjših sobic, za njimi je prelep atrij z jezercem, napolnjenim z bistro, čisto vodo, slikovito nepravilni robovi, okoli slikovito okrasne trave, bela, zračna